

Situationer med stora rovdjur
nära bebyggelse och människor
2021

SAMMANSTÄLLNING AV SITUATIONER MED STORA ROVDJUR NÄRA BEBYGGELSE OCH MÄNNISKOR 2020

Rapport från SLU Viltskadecenter 2022–1

Författare: Eva Hedmark¹, Jens Frank¹

Eva Hedmark ORCID Id: 0000-0002-2850-461X

Jens Frank ORCID Id: 0000-0002-4489-5171

Utgivare: SLU Viltskadecenter

Utgivningsort: Viltskadecenter, Grimsö Forskningsstation

Utgivningsdatum: 2022-03-01

Version: 1.0

Fotograf omslagsfoto: Lennart Johanzon

ISBN: 978-91-987584-2-9

© SLU Viltskadecenter, författarna

Rapporten kan laddas ner från Viltskadecenters webbplats www.slu.se/viltskadecenter.

¹ SLU Viltskadecenter, Institutionen för ekologi, Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU, Grimsö
152, 739 93 Riddarhyttan

Sammanställning av situationer med stora rovdjur nära människor och bebyggelse 2021

Innehållsförteckning

Inledning	3
<i>Stora rovdjur nära människor och bebyggelse</i>	3
Datainsamling och kategorisering	4
<i>Händelseformulär</i>	4
<i>Kategorisering av händelser</i>	4
Situationer med nära rovdjur 2021	5
<i>Underlagets tillförlitlighet</i>	6
<i>Varg</i>	7
Länsviss översikt	7
<i>Björn</i>	9
Länsviss översikt	9
<i>Lodjur</i>	11

Inledning

Stora rovdjur nära människor och bebyggelse

I Sverige har ingen systematisk dokumentation av hur ofta situationer med stora rovdjur nära människor eller bebyggelse inträffar genomförts. Det har bland annat medfört att det varit svårt att veta hur stora resurser som behöver läggas på att hantera sådana situationer. 2020 uppdrog Naturvårdsverket Viltskadecenter att börja samla in och årligen redovisa uppgifter om detta. Viltskadecenter sammanställer nu årligen resultaten på nationell basis och redovisar dem i föreliggande rapport på liknande sätt som viltskadestatistiken och inventeringarna av varg, lo och järv.

Rapporten är en sammanställning av situationer då stora rovdjur befunnit sig inom 100 meter från människor eller bebyggelse, som inte rapporterats på annat sätt. Besiktigade och kvalitetssäkrade skador som rovdjur orsakat på tamdjur och hundar inkluderas alltså inte här, eftersom de rapporteras i Viltskadecenters årliga viltskadestatistikrapporter.

Sammanställningen bygger på situationer ("händelser") som allmänheten rapporterat till länsstyrelsen och som länsstyrelsen registrerat. Eftersom det ännu inte finns något stöd för registrering av den här typen av situationer i den norsk-svenska databasen för stora rovdjur (Rovbase) används tills vidare ett webbaserat verktyg (kallat "händelseformulär") som en provisorisk metod för insamling av data.

Om händelseformulären används och fylls i fullständigt av länsstyrelserna kan ett underlag kring stora rovdjur nära bebyggelse och människor produceras. Ett sådant underlag är mycket användbart vid beslut om skydds jakt och inför informationsmöten med orolig allmänhet. På sikt kommer uppgifterna även att kunna användas för att förutsäga vilka händelser som är av mer tillfällig karaktär och upphör av sig själva och vilka som kan antas bli mer varaktiga problem om inga åtgärder vidtas.

Datainsamling och kategorisering

Händelseformulär

För insamling av uppgifter har ett webbaserat händelseformulär skickats ut till alla länsstyrelser i Sverige. Länsstyrelserna har uppmanats att registrera samtliga situationer ("händelser") som kommit till deras kännedom gällande stora rovdjur som befunnit sig inom 100 meter från människor eller bebyggelse under 2021. Även observationer på större avstånd har kunnat registreras i formuläret om länsstyrelsen funnit det lämpligt. Rapporteringen avser endast situationer då människor (och hundar) befunnit sig *utomhus*.

De uppgifter länsstyrelsen ska registrera i formuläret för varje händelse är:

- Vem på länsstyrelsen som registrerat uppgifterna
- Datum för händelsen
- Tidpunkt för händelsen
- Namn och adress till uppgiftslämnaren
- Plats för händelsen
- Beskrivning av händelsen
- Rovdjursart
- Minsta avstånd till bebyggelse
- Minsta avstånd till människa
- Minsta avstånd till tamdjur/hund
- Vad som har kunnat kvalitetssäkras av länsstyrelsen

Kategorisering av händelser

I redovisningen delas de rapporterade situationerna in i tre huvudsakliga och *exkluderande* kategorier:

1. *Människa inom 100 meter*
2. *Bebyggelse inom 100 meter*
3. *Övrig observation*

Att kategorierna är exkluderande betyder att varje situation enbart finns representerad i *en* av kategorierna. Situationerna "värderas" enligt ordningen ovan. Kategori 1 (*Människa inom 100 meter*) innehåller alla situationer med varg inom 100 meter från minst en människa, även om det också fanns bebyggelse i närheten. I kategori 2 finns situationer med varg inom 100 m från bebyggelse, men utan människor. Övriga situationer hamnar i kategori 3.

Redovisningen av varje rovdjursart innehåller även andra parametrar som observerats i samband med iakttagelser inom respektive kategori. Ur tabellen för situationer med varg kan exempelvis utläsas att det i några av de tillfällen då varg befunnit sig inom 100 meter från människa också funnits minst en hund inom 100 meter.

Situationer med nära rovdjur 2021

I denna rapport redovisas uppgifter som länsstyrelserna registrerat under år 2021. Den utgör den andra resultatsammanställningen gällande stora rovdjur nära människor och bebyggelse.

Under 2021 registrerade länsstyrelserna sammanlagt 42 situationer i händelseformulären då stora rovdjur befunnit sig nära människor eller bebyggelse (tabell 1). Registreringarna avsåg varg i 39 fall (93 %), björn i två fall (5 %) och lodjur i ett fall (2 %).

Tabell 1. Antal registreringar i händelseformuläret avseende situationer då stora rovdjur befunnit sig nära människor eller bebyggelse under 2021.

Länsstyrelse	Varg	Björn	Lodjur	Art ej angiven	Totalt
Blekinge	-	-	-	-	-
Dalarna	5	1	-	-	6
Gävleborg	-	-	-	-	-
Halland	-	-	-	-	-
Jämtland	-	-	-	-	-
Jönköping	2	-	-	-	2
Kalmar	-	-	-	-	-
Kronoberg	-	-	-	-	-
Norrbottn	-	1	-	-	1
Skåne	-	-	-	-	-
Södermanland	10	-	-	-	10
Stockholm	-	-	-	-	-
Uppsala	5	-	-	-	5
Värmland	16	-	1	-	17
Västerbotten	-	-	-	-	-
Västernorrland	-	-	-	-	-
Västmanland	-	-	-	-	-
Västra Götaland	-	-	-	-	-
Örebro	1	-	-	-	1
Östergötland	-	-	-	-	-
Totalt	39	2	1	-	42

Underlagets tillförlitlighet

Formuläret har fyllts i fullständigt för samtliga situationer som registrerats under 2021 (tabell 2).

Andelen *kvalitetssäkrade* situationer är en viktig del av rapporteringen eftersom det säger något om underlagets tillförlitlighet. I det här sammanhanget är dock en förhållandevis låg grad av kvalitetssäkring förväntad, eftersom det ofta inte är möjligt att kvalitetssäkra den typ av situationer/observationer som sammanställningen avser.

Under 2021 har i genomsnitt 12 % av situationerna som länsstyrelserna registrerat i formuläret kvalitetssäkrats med avseende på art (tabell 2).

Tabell 2. Andel av rapporterade situationer där formuläret fyllts i fullständigt, respektive där rovdjursart kvalitetssäkrats.

Länsstyrelse	Antal situationer	Fullständigt ifyllt formulär	Kvalitetssäkrad art
Dalarna	6	100%	0%
Jönköping	2	100%	0%
Norrbottn	1	100%	100%
Södermanland	10	100%	10%
Uppsala	5	100%	0%
Värmland	17	100%	18%
Örebro	1	100%	0%
Totalt	42	100%	12%

Varg

Sammantaget rapporterades 39 situationer gällande varg i Sverige 2021 (tabell 3, figur 1). Tabell 3 innehåller även andra parametrar som observerats i samband med iakttagelser inom respektive kategori.

Tabell 3. Situationer avseende ”nära vargar” 2021. Övriga parametrar som registrerats samtidigt redovisas i kolumnerna 2–6.

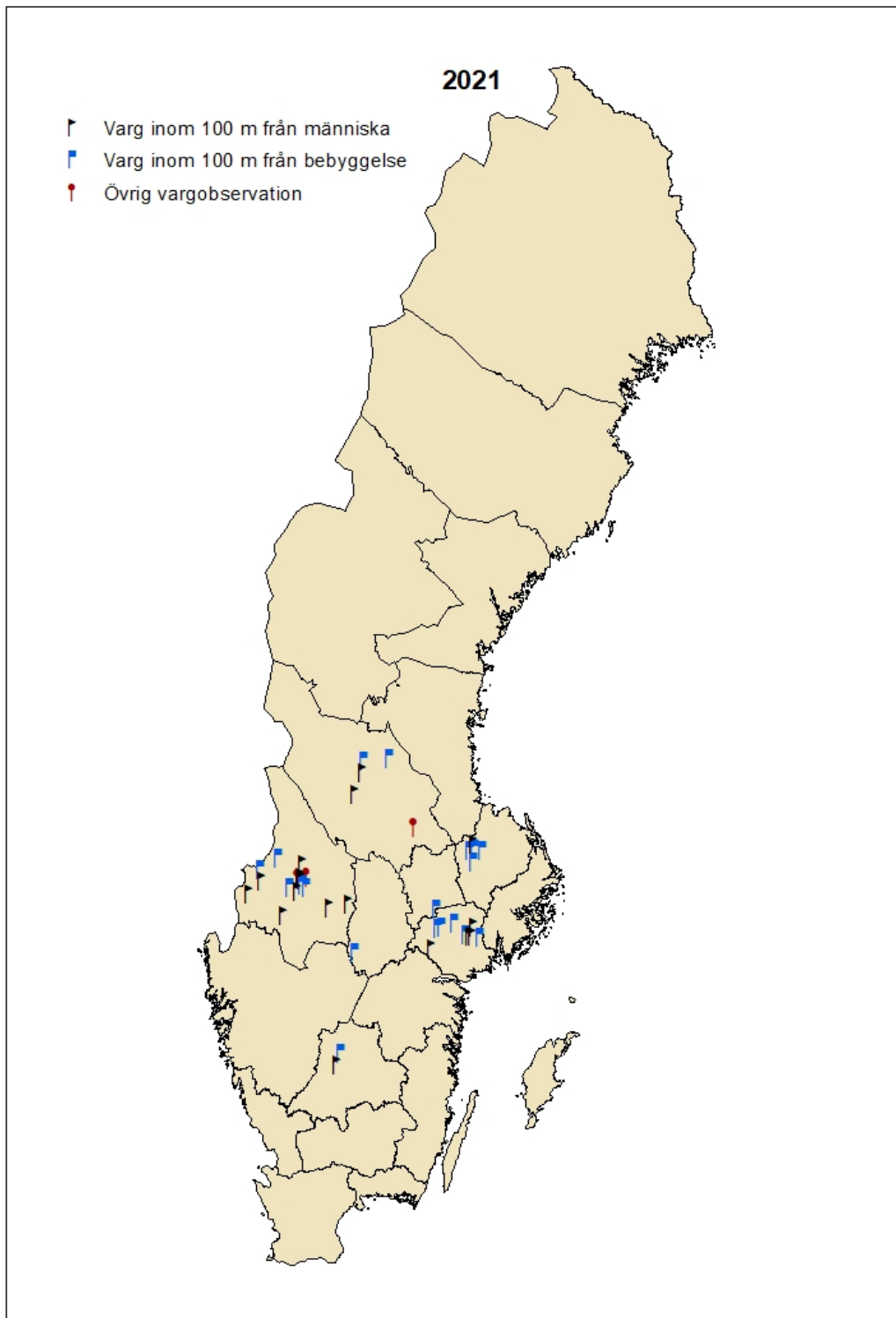
Kategori	Bebyggelse inom 100 meter	Hund inom 100 meter	Tamdjur inom 100 meter	Rovdjuret äter på något	Observation gjord från fordon
Människa inom 100 meter (n=17)	9	6	3	-	-
Bebyggelse inom 100 meter (n=19)	19	1	1	1	4
Övrig observation (n=3)	-	-	2	-	0
Totalt (n=39)	28	7	6	1	4

Länsvis översikt

Tabell 4 innehåller en länsvis översikt av registrerade situationer då varg befunnit sig i närheten av bebyggelse eller i närheten av människa, hund och/eller tamdjur. I tabellen kan samma situation finnas representerad i flera kolumner beroende på om vargen vid ett och samma tillfälle befunnit sig inom 100 meter från ett eller flera av kolumnelementen bebyggelse, människa, tamdjur och hund. Varg i närhet av bebyggelse är den mest frekvent registrerade situationen (28 tillfällen). Därefter kommer nära människa, nära tamdjur och nära hund i fallande ordning.

Tabell 4. Antal situationer där varg befunnit sig inom 100 meter från bebyggelse, människa, tamdjur och/eller hund. Samma situation kan finnas representerad i fler än en kolumn, exempelvis om situationen gäller en människa på promenad med hund.

	Bebyggelse	Människa	Tamdjur	Hund
Dalarna	4	2	1	1
Jönköping	1	1	1	1
Södermanland	9	4	-	1
Uppsala	4	1	2	-
Värmland	9	9	4	4
Örebro	1	-	-	-
Totalt	28	18	8	7

Figur 1. Rapporterade situationer med "nära vargar" 2021.

Björn

Under 2021 rapporterades i Sverige endast två tillfällen gällande björn i händelseformuläret (tabell 5, figur 2). Tabell 5 innehåller även andra parametrar som observerats i samband med iakttagelser inom respektive kategori.

Tabell 5. Situationer avseende ”nära björnar” 2021. Övriga parametrar som registrerats samtidigt redovisas i kolumnerna 2–6.

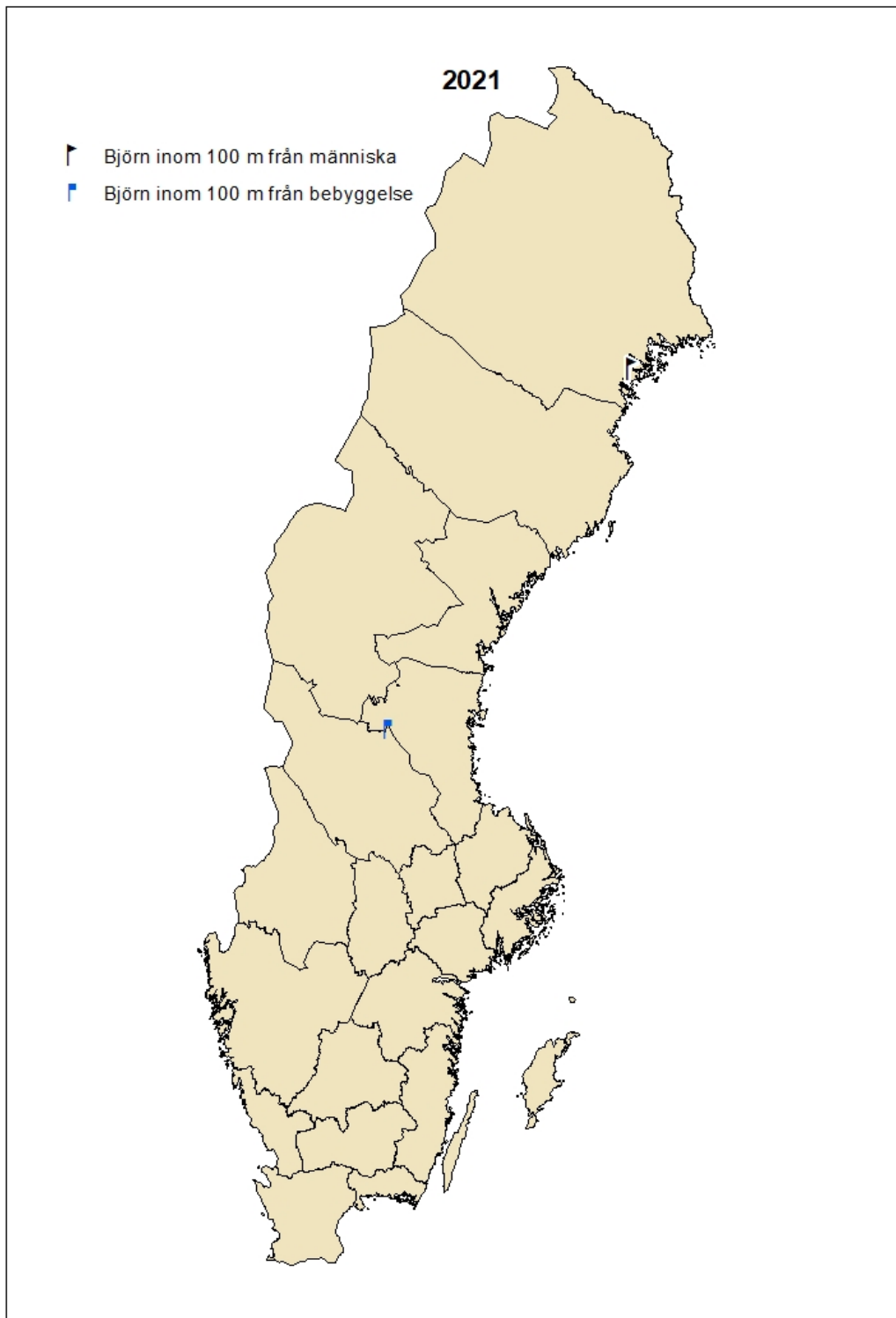
Kategori	Bebyggelse inom 100 meter	Hund inom 100 meter	Tamdjur inom 100 meter	Rovdjuret äter på något	Observation gjord från fordon
Människa inom 100 meter (n=1)	1	1	-	-	-
Bebyggelse inom 100 meter (n=1)	1	-	-	-	-
Övrig observation (n=0)	-	-	-	-	-
Totalt (n=2)	2	1	0	0	0

Länsvis översikt

Tabell 6 innehåller en länsvis översikt av registrerade situationer då björn befunnit sig i närheten av bebyggelse eller i närheten av människa, tamdjur och/eller hund utomhus. I tabellen kan samma situation finnas representerad i flera kolumner beroende på om björn vid ett och samma tillfälle befunnit sig inom 100 meter från ett eller flera av kolumnelementen bebyggelse, människa, tamdjur och hund.

Tabell 6. Antal tillfällen där björn befunnit sig inom 100 meter från bebyggelse, människa, tamdjur och/eller hund. Samma situation kan finnas representerad i fler än en kolumn, exempelvis om situation gäller en människa på promenerad med hund.

	Bebyggelse	Människa	Tamdjur	Hund
Dalarna	1	-	-	-
Norrbottnen	1	1	-	1
Totalt	2	1	-	1

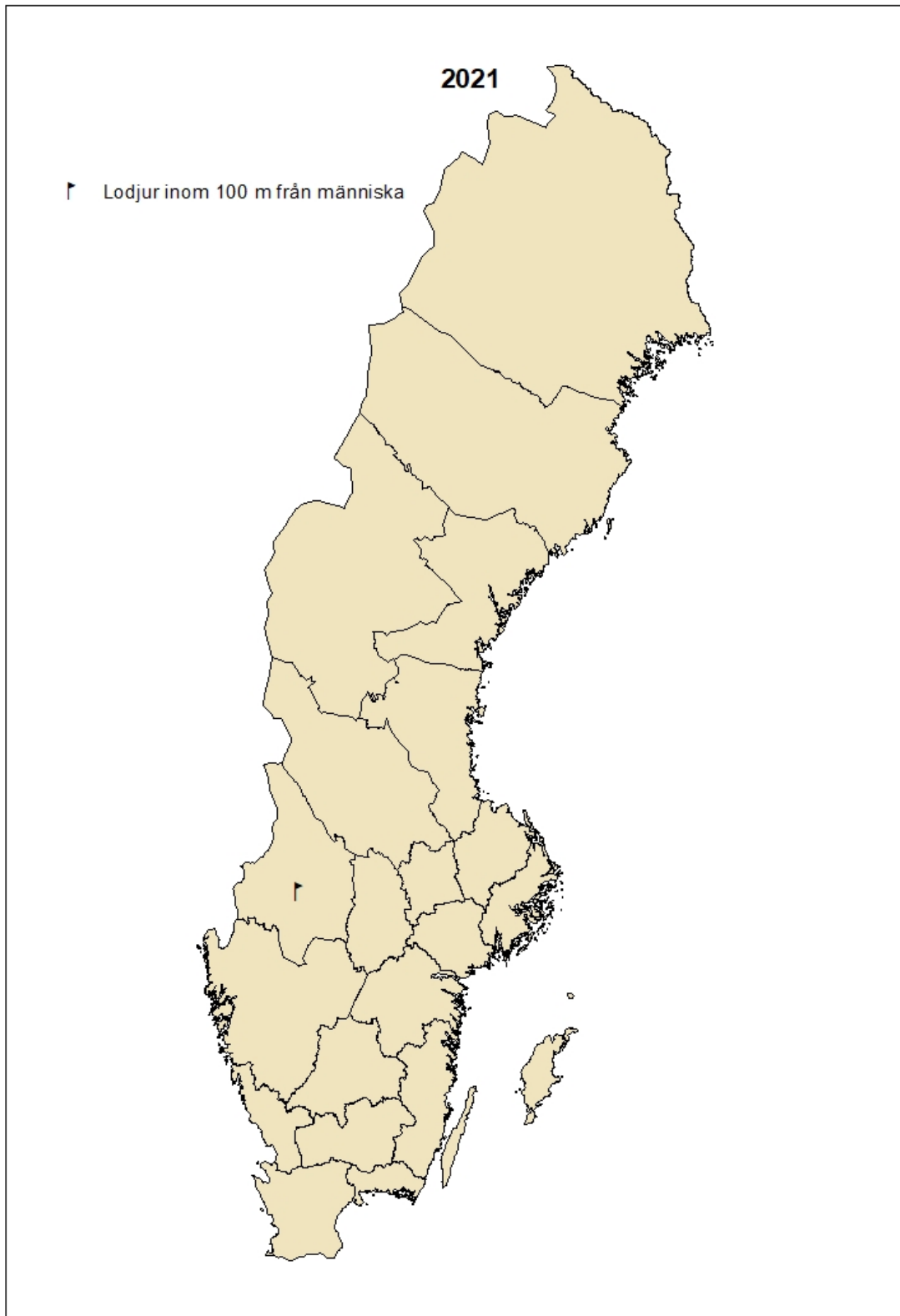
Figur 2. Rapporterade situationer med "nära björnar" 2021.

Lodjur

Under 2021 rapporterades i Sverige en situation gällande lodjur i händelseformuläret (tabell 7, figur 3). Rapporteringen gjordes i Värmlands län och avser två lodjur som befann sig inom 100 meter från människa och bebyggelse.

Tabell 7. Situationer avseende ”nära lodjur” 2021.

	Bebyggelse inom 100 meter	Hund inom 100 meter	Tamdjur inom 100 meter	Rovdjuret äter på något	Observation gjord från fordon
Människa inom 100 meter (n=1)	1	-	-	-	-
Bebyggelse inom 100 meter (n=0)	-	-	-	-	-
Övrig observation (n=0)	-	-	-	-	-
Totalt (n=1)	1	-	-	-	-

Figur 3. Rapporterad situation med "nära lodjur" 2021.

SLU Viltskadecenter (VSC) är ett nationellt centrum för kunskap om vilt, viltskador och samhälle. Vi tar fram kunskapsunderlag i syfte att begränsa viltskador och viltrelaterade konflikter för att främja samexistens mellan vilt och människor. Vi samverkar med flera myndigheter och organisationer.

Vi arbetar på uppdrag av Naturvårdsverket sedan 1996 och tillhör institutionen för ekologi vid SLU, Sveriges Lantbruksuniversitet.

www.slu.se/viltskadecenter

VILTSKADECENTER